Zápočtová úloha z navrhovania experimentov

Vypracoval: **Martin Kubiš**

1. Zadanie V tabuľke sú uvedené počty predmetov, ktoré boli za jednotku času umyté v roztoku skúmaných prostriedkov. Testujte tiež významnosť elementárnych kontrastov. Nie úplne celkom vyvážené bloky.

mycí prostr.	A	B	C	D	E
blok					
1	27	26	30		
2	28	26		30	
3	30	29			26
4	31		34	33	
5	29		32		24
6				34	25
7		30	34	31	
8		21	31		23
9		26		33	24
10			33	31	26

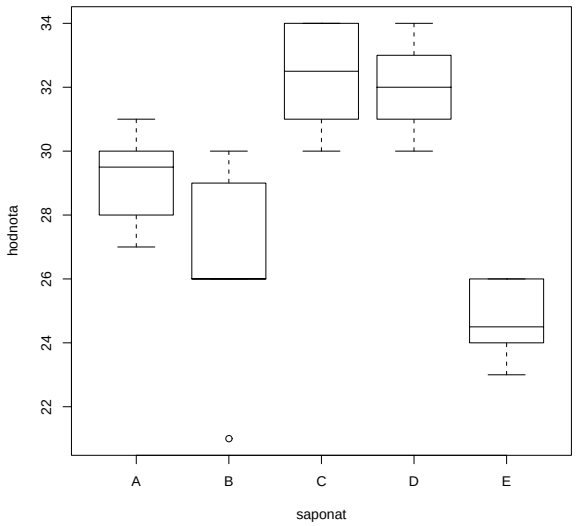
2. Riešenie Podľa zadania ide o model analýzy rozptylu, kde položíme ako základný model

$$y_{ij} = \mu + \alpha_i + \beta_j + \epsilon_{ij}$$

kde μ je pevný efekt (všeobecný priemer), α_i je pevný efekt pre i-tý saponát, β_j sú efekty pre factor(blok) a y_{ij} sú napozorované hodnoty umytých predmetov, ktorých atribúty su nasledovné

```
> summary(data)
 saponat    hodnota
 A:6     Min.   :21.0
 B:6     1st Qu.:26.0
 C:6     Median :30.0
 D:6     Mean   :28.9
 E:6     3rd Qu.:31.0
         Max.   :34.0
```

Pre ilustraciu prikladam boxplot.

Pretože je model
`a<-aov(hodnota~saponat+blok, data=data)`
v porovnaní s podmodelom
`a.1<-aov(hodnota~saponat+factor(blok), data=data)`
funciou

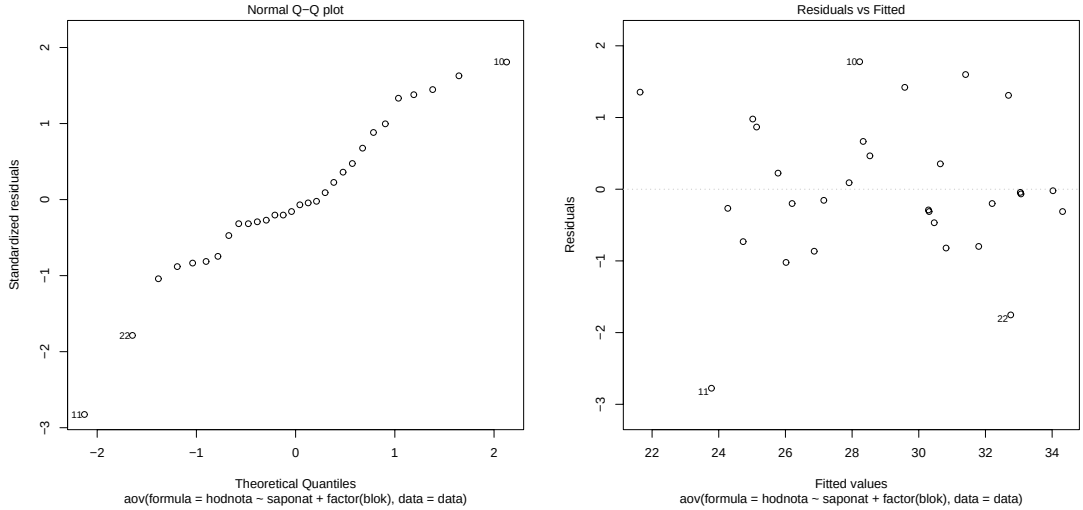
```
>anova(a,a.1)
Model 1: hodnota ~ saponat + blok
Model 2: hodnota ~ saponat + factor(blok)
  Res.Df    RSS Df Sum of Sq      F   Pr(>F)
1     24 92.561
2     16 28.978  8    63.583 4.3884 0.005756 **
```

horší (zamietame hypotézu že platí model), použijeme model $a.1$.

K overeniu predpokladov použijeme *qqplot* a rezidua a aspoň od pohľadu môžeme povedať, že pozorovania sú približne normálne a platí homoskedasticita.

Uvedený model $a.1$ nám dáva v progreme R následovné výstupy:

```
> anova(a.1)
              Df  Sum Sq Mean Sq F value    Pr(>F)
```


Obrázek 1: qqplot a homoskedasticita

```
saponat       4 275.867  68.967 38.0798 5.493e-08 ***
factor(blok)  9  63.856   7.095  3.9175  0.008503 **
Residuals    16  28.978   1.811
```

Pre overenie vidíme, že model má 4 stupne voľnosti pro *saponat* čo odpovedá piatim druhom saponátu a 9 stupňov voĺnosti pre *blok*, čo odpovedá desiatim blokom. Z uvedeného výstupu je tiež patrné že zamietam nulovosť nielen efekty saponátov $\alpha_i, i = 1..5$ ale aj efektu bloku.

```
> coefficients(a.1)
   (Intercept)       saponatB       saponatC       saponatD       saponatE
    27.1555556     -2.1333333      3.6666667      2.4000000     -4.2666667
 factor(blok)2  factor(blok)3  factor(blok)4  factor(blok)5  factor(blok)6
     0.7555556      3.3111111      3.4888889      1.3777778      3.1333333
 factor(blok)7  factor(blok)8  factor(blok)9 factor(blok)10
     3.2000000     -1.2444444      1.8444444      2.2444444
```

a z ekvivalentného lineárneho modelu
`a.1lm<-lm(hodnota~saponat+factor(blok), data=data)`
možeme vidieť že všetky efekty saponátu sú preukázateľne nenulové, čo sa ale nedá povedať o všetkých efektoch bloku.

```
> summary(a.1lm)
Coefficients:
              Estimate Std. Error t value Pr(>|t|)
```

```
(Intercept)     27.1556     0.9193  29.538 2.19e-15 ***
saponatB        -2.1333     0.8511  -2.506 0.023370 *
saponatC         3.6667     0.8511   4.308 0.000542 ***
saponatD         2.4000     0.8511   2.820 0.012329 *
saponatE        -4.2667     0.8511  -5.013 0.000128 ***
factor(blok)2    0.7556     1.1349   0.666 0.515042
factor(blok)3    3.3111     1.1349   2.918 0.010065 *
factor(blok)4    3.4889     1.1349   3.074 0.007260 **
factor(blok)5    1.3778     1.1349   1.214 0.242344
factor(blok)6    3.1333     1.1698   2.679 0.016480 *
factor(blok)7    3.2000     1.1349   2.820 0.012329 *
factor(blok)8   -1.2444     1.1349  -1.097 0.289062
factor(blok)9    1.8444     1.1698   1.577 0.134420
factor(blok)10   2.2444     1.1698   1.919 0.073045 .
```

Ako sa však presne líšia medzi sebou jednotlivé saponáty *Tukeyho test aditivity*:

```
> TukeyHSD(a.1)
  Tukey multiple comparisons of means
    95% family-wise confidence level

Fit: aov(formula = hodnota ~ saponat + factor(blok), data = data)

$saponat
          diff         lwr        upr
B-A -2.8333333  -5.2137573 -0.4529093
C-A  3.1666667   0.7862427  5.5470907
D-A  2.8333333   0.4529093  5.2137573
E-A -4.5000000  -6.8804240 -2.1195760
C-B  6.0000000   3.6195760  8.3804240
D-B  5.6666667   3.2862427  8.0470907
E-B -1.6666667  -4.0470907  0.7137573
D-C -0.3333333  -2.7137573  2.0470907
E-C -7.6666667 -10.0470907 -5.2862427
E-D -7.3333333  -9.7137573 -4.9529093
```

2. Výsledky, záver Môžeme to zhrnúť, tak sa navzájom signifikantne na hladine 95% líšia všetky saponáty okrem E od B a D od C, tie sa navzájom štatisticky nelíšia.

Výsledná hladina jednotlivých saponátov (po prirátaní efektov) je

Saponát	A	B	C	D	E
Efekty	27.1556	$25,0223$	$30,8223$	$29,5556$	$22,8889$

Chcel by som ešte podotknúť, že *Tukeyho test aditivity* porovnal aj kontrasty blokov a zaujímavé je že vyšlo, že sa blok 8 na hladine 95% líši od blokov $3, 4$ a 7. Zrejme neboli všetky podmienky experimentu pri meraní bloku 8 rovnaké ako pri iných blokoch.